

Съезд

Владимир ПУТИН: Россей жаланга кючлю, жалынчакъсыз, деменгилу кырал болургъа керекди, башха Россей болур амалы жокъду

КЪМР-ни Башчысы **Казбек Коков** Къабарты-Малкъар Республиканы делегациясы бла бирге Москвада «Единая Россия» партияны XXIII съездини ишине кыатышханды.

Съезд Къырал Думаны IX чакъырылыуна бардырыллыкъ айырулагъа хазырлануугъа аталганды. Анга кыатышханлыгы бла делегатларыны асламысы партияны регионлада бъллюмлерине келечилеридиле.

«Бюгюн депутатха кандидатла сайлангандыла эмда партия парламент айырулагъа барлыкъ тизме да белгиленгенди. Съездини августда боллукъ экинчи кесегинде «Единая Россияны» айырыула аллы программасы кыбыл кърюлюкюду.

Съездини баш магъаналы кезуионе Президентизи **Владимир Владимирович Путини** селешуиу саналады. Кесине сёзюнде кыралны Башчысы былай белгилегенди: «Единая Россияны», бизни баш политика партиязыны, съезди кыйын заманда, кыралыбызны къадарыны оную этиле турган кезиуде, битеу дуняны тамыры бла, системалы тюрленуиону кезуионде, ётеди».

«Арт жыйырма беш жылны ичинде кеп тюрлю ишле – магъаналы, жашаубузуну толусунлай тюрлендирген тарыхы ишле болгандыла. Алай бек башы – халкыбызны бириккени, аны

кыралны жангыртургъа итинуиу, ёсюу онларын бла амалларын игилендирге, бютюн кыраулу этерге итинуиу кюч ала барганды. Къайтарып айтама: «Россей жаланга кючлю, жалынчакъсыз, деменгилу кырал болургъа керекди, башха Россей болур амалы жокъду», – деп чертгенди Президент.

Къырал Думагъа айырыула 2026 жылда кюз артында бардырыллыкъдыла. Къол кёрюуле уа 18-20 сентябрьде ётеркидиле. Алагъа Донбасда бла Новороссиада жашаганла биринчи кере кыатышырыкыдыла. Заколна чыгъ

кылулукъ этерге борчлубуз», – дегенди партияны башчысы.

Къабарты-Малкъардан Къырал Думаны алгыннгы чакъырылыуна айырыулада федерал тизмеде бизни республикадан юеулен болган эсе, бу жолгъу съездини эсеплерине кере тёрт кандидатура кёргозюлгенди. Ала быладыла: КЪМР-ни Башчысы, «Единая Россия» партияны регион бъллюмюно секретары **Казбек Валерьевич Коков**, РФ-ни Къырал Думасыны депутаты **Геккиланы Далхатны жашы Заур**, РФ-ни Къырал Думасыны депутаты **Виктория Сергеевна Родина**, «Единая Россияны Башчысы **Альбек Хажмуратович Абазов**. Бир мандатлы округдан а РФ-ни Къырал Думасыны депутаты **Аделью Лялевич Шхагошев**.

Сёзюс, Къабарты-Малкъарны жамауаты, хар замандача, Президентиз тухтан ызы толусунлай кыбыл кёреди. Аны бизни республиканы социал-экономика жашауун да иги жанына тюрлендирге себеллик этген башламчылыкълары, миллет проектлери эмда программалары жанлыды, деп жазганды Казбек Коков МАХ-да энчи каналында.

ЮСЮПЛАНЫ Галина хазырлагъанды.

Сый берюу

Кыйынына – бийик багъа

КЪМР-ни Башчысы **Казбек Коков** Юр аскер округну 58-чи гвардиялы битеуаскер армиясыны 19-чу мотострелковый дивизиясыны, 503-чо мотострелковый полкуну командири **Кантемир Анатольевич Боготов** «Къабарты-Малкъар Республиканы аллында кыйыны ючюн» орденни бергенди.

Ол сыйлы кырал саугъа офицер энчи аскер операцияда жигитлик эмда батырлыкъ этгени, кылулукъ борчун бет жарыкълы толтурганы ючюн тийишли кёрюлгенди.

Алгын а подполковник Кантемир Боготов энчи аскер операция барган тийреледе аскер буйрукълары толтура туруп этген

кишилиги эмда ётюрлюю ючюн Кишиликини орденни бла саугаланган эди.

«Кантемир Анатольевич бла ёхтемленеме эмда республикабызны намысын

бийикге кётюргени, Ата журтубузну кесин амай кыорулагъаны ючюн жорек ыразылыгымы билдиреме», – деп чертгенди Казбек Коков МАХ-да энчи каналында.

Тюбешуу

Нальчикде – маданият хазнабызны арасы

Къабарты-Малкъаргъа ишчи жумуш бла «Россей» миллет араны генеральный директору Наталья Виртуозованы башчылыгында келечиле келгенди, деп билдиргенди КЪМР-ни Башчысы **Казбек Коков** МАХ-да каналында.

Наталья Виртуозова бла бирге Нальчикде «Россей» миллет араны бъллюмю орналыкъ ишлене турган мекемгъа къараганбыз, проектге кере тамамларыгъа керекли магъаналы сооруланы сюзгенбиз.

Эсигизге салайыкъ, бийыл март айда республика «Россей» миллет араны кырауу комитетинде кесини проект кыруулагъан эди. Аны баш мураты Къабарты-Малкъарны маданият хазназы, этнография жаны бла тарыхын эмда Къабарты-Малкъарны табигъат тамашыгын бла байлыгын кёргозюуду.

Миллет араны бъллюмюно экспозицияла турлукъ майданын дизайн-макет

кыбыл этилгенди, аны эм магъаналы кесегине Минги тау орналган жер саналыкъды.

Араны бъллюмю турлукъ жерге къарагъан сора, КЪМР-ни Правительствоуно Председатели **Мусукланы Алий**, тийишли ведомстволаны эм кёрмючле орналыкъ жерни кыраурыкъ биригюню келечилери да кыатышып, жыйылуу бардырылганды. Бюгюнлюкге объектти хазырлыгы орта эсеп бла айтханда 85 процент болады. Саула да мекеманы уллуугъу уа 22 минг квадрат метрди, аны жартысы башда сагъынлыгъан араны бъллюмюне бериллики.

Регион арада уллу эм гитче залла, ишчи тюбешууле бардырылганды тийишлиле ча жарашдырылган жерле кыраллыкъдыла, дагыда аш-азыкъ тюрлюлююбозно кёргозген жерле, республикада чыгарылган товарлары тюкени эм кеп башха залла да боллукъдула.

«Россей» араны бъллюмюно ачылыу республикада жашагъанланы эм бизде кыонакъда болгъанланы сыйокъ келеген жерлери боллукъду. Мында маданият бла, искусство бла, билим беруу бла, туризм эмд предпринимательлик иш бла регион, битеуроссей эмда халкыла аралы даражада окуна тюбешуле, ишле бола турлукъдула.

Регионлада былай араланы ачылыуларыны юсюнден Россейни Президентини Владимир Путин буйрукъ берген эди, биз аны толтурулукъбуз.

Наталья Виртуозова эм «Россей» миллет араны кырауу комитетине бизни проектбизни жашауда бардырыгъа себеллик этгенлери ючюн ыразылыгымы билдиргенме. Бек башы – биз биригип ишлейбиз, аны эсеби уа Нальчикде «Россей» миллет араны элтам да бир жарыкъ эмда алаамат арасы ачылыгын кёргозтеди, деп айтылады билдириуде.

Бек алгъа социал

учреждениялагъа эс бурургъа чакъырыла

Россейни Президентини **Владимир Путин** Кремльде кыралыбызны регионларын отлукъ бла жалчытыуу жоралап кенеш бардырганды. Анга РФ-ни Правительствоуно кырауу, баш энергетика компаниялары башчылары да кыатышхандыла.

Кенешде инсанланы, бизнесни, предпритияланы бла социал учреденияланы отлукъ бла чырмаусуз жалчытыуу жаны бла кыошакъ мадарла сюзюлгенди. Алгын белгиленген мадарла къалай толтурулганларына да къаралганды.

Белгиленгенча, нефть жарашдырыуучу уллу заводлары кючлери онг

Жыйылыула

болгъаны къадар толу хайырланылдыла. Орта эмда гитче предпритияланы онларын да кыошаргъа тюшгенди. Андан сора да, бара турган ремонт ишлене болжаллары кызыштыргъандыла, жангыртургъа деп белгиленген кезиуде да сюзюлгандыла.

Алай бла июльда окуна, алгъадан этилген тергеулеге кере, отлукъну баш тюрлюлерин чыгарыуу ёлчемлери июндагъыланы игида озаргъа керекдиле, деп билдириледи КЪМР-ни Башчысыны МАХ-да энчи каналында.

Отлукъ бла жалчытыуу кыошакъ мадарларын белгилегенди

КЪМР-ни Башчысы **Казбек Коков** Москвада отлукъ бла байламлы халгъа жораланган кенешге кыатышханды. Жыйылыуу РФ-ни Правительствоу

Жоралау

суну вице-премьерини **Александр Новак** бардырганды. Аны ишине федерал властыланы келечилери, регионланы башчылары, бъллюмю компанияларыны таматалары кыатышхандыла.

Кенешде кыралны кесин отлукъ бла жалчытыуу, регионлада нефть продуктулары жиберюу жаны бла кыошакъ мадарла сюзюлгенди. Тирлик жыйыуугъа киришген аграрчылары отлукъ бла жалчытыуугъа энчи эс бурулганды.

«Къабарты-Малкъарда отлукъ бла жалчытыуучу жерде болум дайым тинтилгенлей турады. Баш компаниялада отлукъ кереклиси тенгли бир барды. Отлукъну ташыу тийишчиз болурча мадарла да этиледиле.

Алгъаракылада Президентизини Владимир Путин правительствоу кырауу эмда бъллюмю предпритияларыны башчылары бла бардырган ишчи

Тюбешуу

тюрлюлююнде субъектледе инсанланы, гитче эмда орталык предпринимательни, предпритияланы бла социал организацияланы отлукъ бла жалчытыуу тап халгъа келтирюу жаны бла кыошакъ мадарла этерге буюрганды.

Александр Новак да регионла эмда отлукъ бла жалчытыуула бла келишюлукде ишленуе магъанасы уллу болгъанын чертгенди. Отлукъ ресурсланы аялуу хайырлануу, аланы магъаналы бъллюмлеге юлешуу не халда болгъанын дайым тинтип турууу магъанасы да андан аз тюрлюю, дегенди.

Хар субъектде болумну тюзюн билер муратда багъланы, нефть продуктулары ёлчемлери, логистиканы халын дайым тинтип турургуу, властыны федерал органларына дайым халпар билдирип турургъа буюрганды», – деп жазганды Казбек Коков МАХ-да энчи каналында.

Байрам

Жарыкъ эм зауукълу чакъла

Къабарты-Малкъарда выпускной ингирлени кырауучу байрамлары регионну битеу да 267 битеулю билим берген организацияларында бардырылгандыла, ала школну таууханаланы, устазаланы, атаналаны эмда сыйлы кыонакъланы бирикдирген жыйылыула болгъандыла. Ол кюн школ жашаууну эмда кеп жылланы бардырылган ишине эсеплерин чыгарылган белгиди. Аны юсюнден КЪМР-ни Башчысы

Жоралау

жаны бетин ачады.

Байрам жыйылыулары кезилеринде выпускниклеге билим алгъанларына шагъатлыкъ кыагытларын тутдургъандыла, ёсюп келген тёлюге магъаналы кыйын салган устазлагъа бла ата-аналагъа ыразылыкъ сёзле эшитилгенди. Выпускной ингирле байрам халда озгъандыла, ала республиканы мектеп бирлешмесине окуу жылын ахырына жетгенини жарыкъ белгиси болгъандыла.

Жоралау

Муратла, ёхтемлик, бирлик

Къабарты-Малкъарда Жаш тёлюно кюнөн кенг халда белгилегенди. Битеу муниципал кырауулада тюрлю-тюрлю жыйылыула ётгенди, алагъа битеу да бирге 20 мингден аслам адам кыатышханды. Бийыл байрам «Мечта. Гордость. Единство» чакъырыуу бла озанды. Аны юсюнден КЪМР-ни Башчысы **Казбек Коков**у МАХ каналында айтылынады.

Жаш тёлюно ююионо аллында майданда жаш тёлю эришилени эсеплери чыгарылгандыла. Жаш тёлю политиканы бардырыуу жаны бла эм иги муниципал кырауулагъа Май эмда Чегем районла саналгъандыла, эм иги жаш тёлю ара уа Урван райондады.

Байрам кезиуде кере кёргозгенди: республиканы жаш тёлюсю биригипди, ол биригюлюкдеди аны керти кюно да.

Къууанчлы ингирле

Мектепде ахыр кюнгъуруула эшитилдиле, ЕГЭ-ле бошалдыла. Озган шабат кюн а, битеу кыралдача, бизни республиканы мектептеринде, маданият юйлеринде да къууанчлы ингирле болдула.

Керти да, алаамат, эсде къалыча ингир Хасанияны 16-чы номерли мектебинде да болгъанды. Окуу ююно устазлары аны тап кырауу ючюн къолларындан келгенни аямагъанлары кёрюнюп тура эди. Ар

базда – чатырла, аланы тюплеринде – шинтикле, сахна уа бир заманда да болмагъанча омак жасалганды.

Кыуанча келгенлени иги кесегини къолларында гюле бардыла. Алайсыз а къалай! Бийыл мектепни жый

ырма тогуз жаш бла кыыз бошагъандыла, аладан тёртеулен – алтын, тёртеулен да кюмош майдаллагъа, башхалары уа спортда, мектепни жамауат жашауунда, республикада, шахарда бардырылган тюрлю-тюр

лю конкурслада, олимпиадалада хорлагъанлары ючюн дипломагъа, сертификатлагъа, грамоталагъа, башха белгилеге тийишли болгъанладыла.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Окыуула – кёлю жарыкъ

2 бет

Сахнада унутулмазлыкъ сыфатла къурагъанды

3 бет

Ахшыны аты – ёмюрлюк

4 бет

Хурметли жамауат!

Телефонгъуу бла бу QR-кодну хайырлана, «Заман» газетте беш айгъа жазылыгъа онг барды. Алайды да, жазылыгъыз, бийылгы жылда газет бла бирге болугъуз!

Оноулашыу

Эл мюлк университетни айнытырғыа алланып

В. М. Коков атлы Къабарты-Малкъар кырал аграр университетни осуйлукъ этген советини биринчи жыйылыуу болганды. Ол жыйылыууға видеосвязь амал бла Россей Федерацияны сенатору Арсен Канокоев да къатышанды, деп билдириледи республиканы оноучусуну МАХ-да каналында.

«Бийик билим берген учрежденияны андан ары айнытырғыа себеплик этерге кереклисин аңгылап, алгъаракъда университет манга этген предложенияғыа ыразылыгымы билдирген эдим.

Университетни ректору, профессор Заурби Шхагапосов озгъан жылда билим берюде, илму эмда инновация бѐлюмледе кѐрмюдюлене чыгар-

ганды, алларында тургъан борчлары туура этгенди. Сѐз шѐндогюлю окуу инфраструктураны кырауны, илму-практика ишни айнытыну, профессионал жаны бла усталыкларындѐдюрюю жумушну школлада эм эл мюлк бѐлюмюню биригиулеринде бардырыну юсюнден баргъанды. Битеу сагъынылгъан бѐлюмледе иш бардырылады, ол санда федерал даражада РФ-ни Эл мюлк министерствосу да тийишли болушлукъ этеди.

Агропромышленность бѐлюм эм республиканы эл мюлкю арт жыллада ашы кѐрмюдюле болдурад эм квалификациялары болгъан ишчилени, илму жаны бла тутучулу мурдорну бир заманда болмагъанча излейди. Ол магъаналы жумушну тамамларғыа

асламысында аграр университетте буюрулады.

Жууукъ кезиуде осуйлукъ этген советини ишни юсюнден сѐлешгенбиз эм университетни 45-жыллыгын белгилеу бла байламлы соруулағыа къаралгъанды. Аграр университет эл

мюлкню айнытыуда алгын заманлада магъаналы эм кюлюю звеносу болур ючюн, къаты ишлерге керекди, аны бла бирге уа Къабарты-Малкъарны экономикасыны тутучулу мурдорун кырауда тийишли жерни ала», - деп айтылады билдирюде.

Къабарты-Малкъар кырал университети Минги тауну этегинде орналгъан окуу-илму комплексинде бу кюнде КъМР-ни Миллетли ишлери эм жамауат проект жаны бла министерствосу кырагъан «Халкъла аралы лагер» кесини ишин бардыргъанды. Тѐрт кюнню

Шуѐхлукъну кѐнюрюню тохташдыра

ичинде анга къатышхан кызыла бла жашла байламлыкъла тохташдыра, шуѐхлукъну кѐнюрлерин ишлей, зауукълукъ тапхандыла.

Лагерны ишине 15 жыллары толгъан окуучула, студентле да къатышхандыла. Аланы алларында сѐлешген спикерле дин, маданият энчилике, юйорню магъанасы деген затланы юслеринден толуп хара айтхандыла. Бююнлюкде бир бирге ариу кѐзден кырауны, жаланда

бирликде тирлик болгъанына энчи магъана берилгенди.

Экинчи эм ючюнчю кюнде жаш тѐлгоюню торлю-торлю темалағыа лекцияла окугъандыла. Ала асламында Россейни тарыхы эм юйор жашауғыа бизде къачан да уллу магъана берилген бла байламлы эдиле.

Андан тышында да, жаш адамлары араларында спорт эришюле бардырылгъандыла. Торлю-торлю миллетлени келечилери кыраумлағыа

юлешинип эришгендиле, хорламларына бирден кыраунгандыла. Андан сора да, алағыа Минги тауну этегиндеги ариу жерлеге экскурсияла бардырылгъандыла.

Бу жумуш Россейни халкларыны бириклерини жылында бардырылгъыкы ишени федерал программа-сына киреди.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

Окуучулағыа — алгъышлаула, устазлағыа — ыспас сѐзле

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Къысхасы, мектепни талай жылны ичинде атын иги бла айтдырып тургъан аксыллы, фахмулу эмда башхалағыа ушамагъан, онбир жылны ичинде бир бирлери бла шуѐхлукъда жашагъан, кеслерине, устазларына, ата-аналарына да айыу келтирмеген классны сабилеридиле ала.

Кыуанчы ингир а РФ-ни, КъМР-ни байраклары кѐнюрюю, гимнлерин согъуу бла башланганды. Ол сыйлы ишни онбир жылны ичинде эм иги окъуп келген Баккуланы Азамат бла Гузойланы Амина тамамлагъандыла.

Жаш адамла, биринчи классны бошагъан жашчыкъланы бла кызы-

чыкъланы кѐолларындан тутуп, сахнағыа чыкыгъанларында, келгенле, алағыа сый берип, ѳрге туруп тобегендиле.

Мектепни бошагъанлағыа кѐпле алгъышла, насийхатла да айтхандыла. Аланы араларында директорну кылулгъун толтургъан Жарашуланы Эльмира, аны орунбасары Холамханланы Юля, Билим берю департаментни бѐлюмюню таматасы Елена Аутова, ата-аналаны атларындан Этезланы Залина, дагыда, башхала бар эдиле. Окуучула да, устазларына ыразылыклары билдире, кѐп ыспас сѐзле айтхандыла.

Талай жылны алағыа мектепни таматасыны кенгешчиси, билимин, жүрек халаллыгын, бет жарыкы-

лыгын да аймагъан устаз Улбашланы Джамия башчылык этгенди. Ол, усталык, башчылык этюу бла келенип къалмай, окуучулағыа тамата шуѐх да эди. Аны ышаруу аламы алгъа барығыа кѐлендиргенди, сѐзю уа ышаруулык бергенди. Сабилени хунерликлерине ийнануу уа кеси кючлерине базынырғыа таукеллендиргенди. Ол классны жашауу бла жашагъанды. Ол ышара эсе, хар зат да тап боллуғына ийнангандыла сабиле.

Кыуанчы магъаналы кезиуде да башланды. Жарашуланы Эльмира бла Холамханланы Юля мектепни бошагъанлағыа алтын, кюмюш майдалларын, аттестатарын, грамоталарын да берюге киришгендиле.

Жыйылгъанла уа аланы алгъан жаш адамлағыа толкун къарсларын аймагъандыла.

Байрамда мектепни бошап чыкыгъанланы атлары бла кысыха назмула окулгъандыла, сый берилгенди. Белгили жырчыларыбыз КъМР-ни сыйлы артисти Мусукаланы Руслан, Жуболаны Жамболат, Тюменланы Жаннет, Токумаланы Джамия жыйылгъанланы, мектепчилени да жырлары, тѐпсеуелери бла кѐллерин кѐнюргендиле.

Жауун жаугъанына да къарамай, ингирге келгенле ахырына деридандан кетмегендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Беш «алтын» бла эки «кюмюш»

Янкой элни орта школун быйыл 41 окуучу бошагъандыла. Алағыа деп шабат кюн мектепни арбазын ариу жашагъан эдиле. Экзаменлерин жетишимли берип, жашауны кенг жолуна атлангъан жашланы бла кызыланы ол кюн махтау сѐзле бла грамотала сакълай эдиле.

Иги окъуп, алтын эм кюмюш майдаллағыа тийишли болгъанла уа аз туюкул эдиле быйыл. Геграланы Самира, Аппайланы Жан-

нета, Гыжгыланы Элина, Кыудайланы Саид бла Айза, Варвара Радостева эм Чыпчыкъланы Сабина 11 жылны ичинде айырмалы окъуп, тенглерине ахшы юлгоу бола келгенлери ючюн майдала кѐолу болгъандыла. Ол а окуучула кирген заманда къошакъ балла бла хайырланыр онг береди.

Клас таматалары Кыулийланы Сафият бла Гезаланы Айгуль эм дагыда башха къонакыла жаш

адамлағыа кѐп ариу сѐзле, алгъышла да айтхандыла. Аланы алда кѐп сейир башламчылыкыла сакълагъанларын эсгерте, эллерини, миллетлерини да атларын

иги бла айтдырыларын тежегендиле.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

«Хар атламыгъыз жетишимлеге келтирсин»

Кѐнделени Доттуланы Ахматны атын жүрютген 1-чи номерли школунда аны бошагъанлағыа жарык байрам кыралгъанды. Анга сыйлы къонакыла Элбрус муниципал районну таматасыны орунбасары Джалпуланы Руслан Камалович бла районну билим берю управленийыны бѐлюмюню таматасы Бапыналаны Элина Исмаиловна чакырылгъан эдиле.

Быйыл бу школун онтѐрт сабий бошагъандыла. Ала-

дан Бапыналаны Самира кюмюш майдалга тийишли болганды.

Аланы бу байрамлары бла школну директоруну кылулгъун болжаллы халда толтургъан Атмырзаланы Мадина Махтиевна алгъышлагъанды эм саулукъ ээнилек, жашауда тюз сайлау-этилик, жетишимле да тежегенди. Байрамны къонакылары да насийхат сѐзле айтхандыла. «Багъалы ата, анала, сабийлеригизден кыуаныгъыз, аладан

ѳтемленип жашагъыз, аланы хар этген атламылары жетишимлеге келтирсин», - деп бошагъанды кесини сѐзюн Элина Исмаиловна.

Сабийле, миллет тѐпсеуелен сора да, аналарын чакырып, шѐндогюлю тѐпсеулеге да усталыклары кѐрготтендиле. Мирзюйланы Айшат бла Сарбашланы Магомед а ариу жырлары бла ата-аналаны, къонакылары да кыуандырдыла.

ѳмюрге дериде къаллыкды. СУРАТДА: (солдан онгнга) Шхуаланы Талифа, Ахматланы Фариды, Хусайналаны Мариям, устазлары Афшоукъланы Зулийхат, Мурзаланы Мухаммат, Хаджюйланы Таулан, Гюлюйланы Имран, Толгуурланы Айша.

Ал тизгиндеги жашчыкъ 3-чю классны окуучусу Кыулийланы Алимди.

Даниялны кезиудю хорламы

Ингир къарангысында кѐрмей, уругъа тюшген пенсиячы тишируну ѳлюмден кытхаргъан Атабийланы Даниялны юсюнден «Заман» газетде биз алгъаракълада жазгъан эдик. Бюгон а аны дагыда бир жетишимли бла алгъышларғыа сѐебиз.

Даниял Нальчикде 2-чи номерли лицейде окугъанды. Ол билимми, кѐп жаны бла да фахмулу жашды. Алгъаракълада уа ол мектепчилени араларында Миллет тинтну университетни «Экономиканы бийик школу» халкъла аралы бирге ишлюню юсю бла бардыргъан «Высшая проба» деген битеуроссей олимпиадада хорлагъанды. Ол жетишимли Даниял-гъа Экономиканы бийик школуну сынауладан ѳтмей киргире онг бергенди.

Терен билимин жаш дагыда онбир жылны ичинде бек иги белгиле окъуп, алтын майдалга тийишли болгъаны бла да кѐрготтенди. Аны олимпиадалы

Талпыныу

жетишимлери кимни да сейирге къалдырады: 2026 жылда адабиятдан битеуроссей олимпиадада хорлагъанды, орус тилден бла географиядан эришюледе сыйлы жерлеге тийишли болганды, адабиятдан Шимал-Кавказ олимпиадада биринчи жерге чыкыгъанды.

Даниялны дагыда Санкт-Петербургну, Москвада Россейни кырал гуманитар, Екатеринбургда Уралны федерал кырал университеттери бардыргъан даражалы «Восточный вектор», «Изумурд» олимпиадала хорламларын эмда «Къабарты-Малкъарны акылылы жашлары бла кызылары» деген телепроектте къатышып, сыйлы жерлеге чыкыгъанын да белгилерчады.

Хунерли жашны дагыда илму, спортта да жетишимлери бардыла. Ол искусстволаны школун, «Насып» тѐпсеуе школун эмда «Бродвей» студияны да айырмалы бошагъанды. Абхазияда бардырылгъан халкъла аралы конкурсда «Суратлау сѐз» жаны бла эришюде биринчи жерге чыкыгъанды.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият.

Учунулукук

Окугъзанны — кѐлю жарык

Энди мектепни бошагъан сабийлеге аттестатарын берюу бла байламлы кыуанчы ингирле да озгъандыла. Алай эсе да, алыкыа аланы бир-бирлери кечирек берилген ЕГЭ-леден, сѐз ючюн, тыш къыраллы тилден, географиядан эселлерин сакълайдыла. Андан тышында да, Бир кырал сынауларын мурдорлу кезиудю къошакъ халда бѐлюннен кюнлеринде бергенле да бардыла. Алайды да, биз да ала бла бирге ахшы умтула бла бийик эселлени сакълайбыз.

Барыбыз да билгенликден, ол неда бу дерсен ЕГЭ-ни онунчу классны бошагъан кезиуде эхтерн амал бла берюге эркинлик да барды. Бизни сабийлерибиз да ол амалны жыл сайын хайырлана келеди. Аладан бири уа Малкъарланы Альфияды.

Ол, белгилегенибизча, математикадан борчу сынауун былтыр окууна берип кыюгъан эди. Андан «беш» алгъаныны хайыры бла уа, анга онбиринчи классда алгебра, геометрия эмда теория вероятности дерслеге жүрюмезге да жарагъанды. Ол заманында кызычыкъ бирси ЕГЭ-леге хазырланганды эмда алада жетишимли болганды.

Алай бла, Альфия химиядан 95 балл алганды. Четирге тийишлиди, бу дерсен быллай эсеп быйыл сауллай да Элбрус районда эм бийикге саналганды. Малкъарланы кызычыклары Търныаууну бешинчи номерли гимназиясында окугъанды.

Аны орус тилден эсеби уа 81 баллды. Энди уа ол биологиядан халар сакълап турады. Кертиди, энди аны мурдорлу кезиуде берген сабийле билген да этгендиле.

Аны химиядан репетиторга жүрюмезге, онлайн дерслени хайырланып, сынаулағыа кеси аллына хазырланганын да белгилерчады. Мектепде эм сыйген дерси да ол болганды. Аны ючюн а Альфия неда хумила ызы, неда стоматологияны сайлар сагъышдады. Мураты толса, Москвада окурукыду.

Кызычыкъ Элбрус районну музыка школун да жетишимли бошагъанды, тѐпсеуелени жаратады. Алағыа кыыйын салгъан сауллай да устазларына, бютонда бег а математикадан окугъан Тебуланы Мариям Расуловнағыа, ыразыды.

Дагыда быйыл Элбрус районда айырмалы болгъан а Търныаууну биринчи номерли лицейин бошагъан Жантууланы Айкады. Былайда ол жүрюген классда сабийле, ала уа ончю адам боладыла, барысы да майдал алырча даражада окугъанларын да четирчады. Айка орус

тилден 94 баллға тийишли болганды, ол а, белгилегенибизча, сауллай районда бу дерсен эм бийик кѐрмюдюдю. Кызычыкъ сайлау халда обществознанияны бергенди, биологияны уа алыкыа эсебин сакълап турады.

Ол онунчу классы дериде Огъары Басханны битеулю билим берген мектебинде билим алганды. Аны ючюн а анда устазла салгъан мурдорну ышангынлығыа санайды.

Айка орус тилден репетиторга жүрюмезге, ол да онлайн курсланы хайырланганды. Алай эсе да, бу дерсен анга онунчу классыа дериде билим берген устазы эмда класс башчысы Жашууланы Жюзюм Жамаловнаны кыыйын белгилейди.

Кызычыкъ кесине усталыкыга психология ызы сайлар мурадтады. Баям, гитчелигинден да анасы Мадинаны, ол а Элбрус районну акыыллык болмагъанланы ишлери жаны бла комиссиясыны келечисиди, къалай ишлегенин кѐрпюп тургъаны анга аллай сайлауны этерге себеплик болганды.

Психология бла байламлы китапланы аслам окууп, кѐп затха тошоннгени уа анга ЕГЭ-лени кезиулеринде агчымазғыа болушлукъ болганын да жашырмайды. Сабий сынаууну беринчи аллында, аны жазгъан эмда эселперин сакълагъан кюнлени кезиуде да анга психология себеплиги керек болганына санайды.

Бир кырал сынауғыа тамбла барлыкыма

Эсепле

Жашил кыудоруну жарашдырыу башланганды

Эл мюлкле эмда биригиуле бу кюндеде жашил кыудоруну жыйыу эмда жарашдырыу бла тири керешип башлагъандыла. Республиканы Эл мюлк министерствосундан билдиргенлерине кѐре, бу кѐгет быйыл беш минг чакылы гектарда ѳсдорюленди. Башха жылла бла тенгешдиргенде, аны ѳлчеме артыкъ торленмегенди. Бу кюндеге уа аны кѐп къалмай бир минг гектардан жыйып бошагъандыла.

Къабарты-Малкъарда жашил кыудоруну асламысын консерва заводла ѳсдорюледи. Жарашдырыуучула да ала кесперидиле. Быйыл бу иш бла алты завод кюрешеди. Шѐндоге дериде

деген кюнлеринде да ол кесини мыйысына солурғыа кыюгъанды. Аллай кезиуде уа ол башха-башха торсюнюлю ташчыкыладан бла миялачыкыладан суратла ишлейди.

Мураты толса, белгилегенибизча, Айка психолог боллукуду. Ставропольда Шимал-Кавказ федерал университетте билим алып, акыыллык болмагъанла бла ишлерчи.

Айхад да, узакъ тау элзерибизде окугъан сабийле бийик жетишимле болдурасла, биз анга бютонда кыуанабыз. Бу жол а аллайларыбыз Черек районну Бзыныгы элини мектебин айырмалы бошагъан кызычыкыладыла.

Сѐз ючюн, Гайыланы Алина орус тилден 91 баллға тийишли болганды. Былайда сагъынылгъан районну энчи чертсек, сауллай да

быллай эсепни алгъан сабийле ючуелендиле. Алина математиканы кыыйын торлюсюнден бергенди борчу сынаууну. Андан 72 балл алып, майдалга тийишли болгъанын ачыкылагъанды.

Кызычыкъ кыайсы усталыкыны сайларыгъында алыкыа толусунай тохташамагъанды. Алай эсе да, ол къайда билим алса да, окугъуа кѐл саллыгыды, муратына жетерге итинирги уа баямды.

Ботталаны Ильяна уа химияны сайлап, андан 82 балл алганды. Черек районда бу дерсен сауллай да бешуелен тийишли болгандыла бийик эселлеге. Ильянаны химиядан окугъан устаз а Хочуланы Фатимат Заурбековнады. Андан сора да, Старланлы Римма Магомедовна бу жаны бла аслам затха тошондоренди.

Кызычыкъны биологиядан юйретген а Хапаланы Анжела Махуевнады. Ол устазыны дерслени бийик даражада бардыргъанын белгилейди эмда аланы барысына да ыразылыгын билдиреди.

Ильяна математиканы мурдорлу торлюсюнден «беш» алганды эмда алай бла «алтыннга» тийишли болганды. Ол да медицинаны сайлагъан кызыларыбызданды, сабий врач болур мураты барды. Узакъғыа кетерге уа соймайди, эм алгъа билимини республикада алып, усталыгын бирси шахарлада ѳсдорюрге уа угъай дерик тойюлдю.

Сынаула бошсалса, олтуруп, солугъан этерикме, дегенлей тургъанды. Башын ѳрге кѐтормей, алай хазырланганды ЕГЭ-леге. Алай эсе да, жетишимлери бла муратына жетгенди. Аланы окугъуа-билимге итиндиргенле уа, ата-аналардан сора да, устазладыла. Сабийлени тюз жолға салгъанлары ючюн сау болунала,- дегенди Ильянаны анасы, ушагыбызғыа къошула.

Айхад да, уллу жашауны кенг жолуна мектептен аллай жетишимле бла чыкыгъан – ол, жаланда сабийни кесине махтау тойюлдю. Аны юйретген, терсге-тюзге тошондорген юйор эмда устазладыла. Хар окуучуну жетишимли уа – ол анга билим берген мектепни да даражасыды. Биз а аллай сабийлени ѳсдорген эмда юйретген ата-аналағыа, педаголағыа да хурметибизни билдиребиз.

«ЕГЭ-лерим бошсалса, олтуруп, солугъан этерикме!» - деп, кѐп сабий да айтан болур. Аны аллайыгын жашау кеси ачыкылап келеди. Бизни барыбызны да кыуандыргъан эмда ѳтемлендирген ылукункыла, энди студент даражага келгинчи, бир кѐсек солурғыа эркинси. Андан арысында уа биз сизден жаныгъан-жангы жетишимлени сакълайбыз.

ТРАМЛАНЫ Зукура.

ала бары да 19,5 миллион (условный) банка консерва чыгаргъандыла. Былтыр а аланы саны 57,5 миллионнга жетген эди.

Тууар, тауукъ эм да асламуыла

Бизни республикада эл мюлк биригиуле быйыл ал беш айны ичинде кый эмда эчки этден (сау аурулукъда) 1,1 минг тонна чыгаргъандыла. Росстатны тергеулерине кѐре, ол былтырны тийишли кезиудю кѐрмюдюсюнден ючден бирине кѐйдю.

Сауллай айтханда уа, тууар эмда тауукъ этден быйыл сагъынылгъан кезиуде биригиуле 19,6 минг тонна чыгаргъандыла. Аны аслам кѐсеге (16 минг тонна) тауукъ этди.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Ахмат Къыргызстанда тууганды. Алты жылдан ары Акъ-Сууда өсгөндү. Школну бошагандан сора, школ самодеятельностьда ариу тепсеген жашны «Кабардинка» къырал ансамблге чакыргандыла. 1972 жылда уа, Москвада ГИТИС-де окуръуа таулу жашланы, къызланы жыйа айланганларын эшитип, ол жумуш бла келген комиссияны сынауларындан өтпөп, ара шахарда окуууга тыошгөнди.

Ол кезиуню эсгерге, Малъ-кър театры баш режиссеру Атмырзаланы Магоммет былай айттады: «Ахмат бизден таматаракъ эди. Билими да – анга көре. Не заманда да аны төгерегине жыйылганбыз. Мен аны китап окуумаган заманын көрмөгөнөм. Тюз да бош кезиунючю болганлай, эсин ол затха бургъанды. Театр санат жаны бла жетишимлери да аны алда баргъандыла. Ол бек ариу тепсегенди, шлага блп сермешгенди, дагыда көп затда хунерли болганды».

Ахмат 1977 жылда Шогенчуков атлы театры малъкър труппасында ишлеп башлагъанды. Софоклну ана тилге Мокъаланы Магоммет кечюрген «Антигонасында» ол бек къыйын да, сейрилик да ролладан бирин ойнагъанды – патчах Креонтну. Ахмат эрттегили Румну патчаханын жорек къайгырланын таулу сахнада къараучула ийнанырча су-ратлагъаны сөзсюзюдо. Ма ол себепден, Антигонаны къада-рына жылганча, жарсыиди къараучу Креонтну ич дуниясында барган кюрөшө.

Белгили артист, драматург, поэт Маммеланы Ибрагим, ол ролуну энчилигин белгилеги: «Къырал башчыны ич дуниясында адамлыккыны блп патчалыккыны арасында барган жашырын кюрөшди къараганлагъа кёргозторге, анылытырга керек эди. Жаш актёр сахнада къараучула алларына, энди көрюне башлагъан артистча угъа, ахшы сынау болган актёрча ойнагъанды. Балтаны ал урумуна керне болады арт уруму, дегенле, андан башлап, Ахмат көп уллу ролыны махтаулу ойнагъанды», – дегенди.

Бачи уллу къураган аллай ролладан бири Тёпеланы Алимни «Артутай» драмасында малъкър бийни сыфатыды. Миллетибизни эсли адамы Айдаболланы Артуртайны сахнада кёргозтоо, бютюдю ол иш дин алышынууню юсюнде баргъанда, бир да болмагъанча уллу жууаплы иш эди артистге. Алай Артуртайны

Ахмат къураган сыфаты къараганланы эслеринде болганына ишеклик жокъду. Ол жамаатда төрели жорукладан чыгып, башха тюрлю жол башлагъанны къаллай ауарала, ажымлы ишле сакълагъанларын, жан

генди», – дегенин Алим бир да унутмай эди. Кёчгончюлюкню азабын уллу поэти къадады бла байламлы этген жазычу бла актёр бир бирни алай аныгълагъандыла.

Театр жанрлары къайсын алсанг да, Ахмат барында да

Герострат бизни ёмюрге дери 356 жыл алгъа Эфес деген грек шахарда жашагъанды. Ол, аты келлик төлюкени эслеринде къалыр ючюн, Артемиданы храмын – дуняда бек сейрилик жети затдан бирин – кюйдюргенди. Аны малъкър сахнада кёргозтоо Ахматдан уллу фахму излегенди. Ол огуурлу адам, дунягъа игилик келтирирге жаратылган Ахмат, оюучу, бузукчу адамдын ролун алай кертти ойнагъаны бютюдю да бек бийик фахмуну белгисинлей къалады.

Режиссерлук иште да сынагъанды кесин Ахмат – ол Атмырзаланы Магомметни «Тамаша сыбызгъы» деген жомактын салганды. Адабиятны артык соймөсөнг, драматургиядан, сахна санатдан да көп билмесенги, иги артист болурга къыйынды. Ма ол билими, бийик фахму, адамлыккы шартлары Бачиланы Ахматха малъкър сахнада къараучула эслеринде къаллык сейрилик сыфатла къурагъа онг бергенди.

Бачиланы Ахмат бир къауум кинода да ойнагъанды. Фазил Искандерни «Къарт Хасанын быргыты» деген хапарына көре режиссер Владимир Мотиль салган «Расстанемся, пока хорошее» деген фильмде ол элли адамладан бириди. Сценаристе Владимир Валуцкийни бла Андрей Житковну «Акъ юзюм» деген киноларында, анга алда «Афган керуяны» деп да айтхандыла, Афганистанда жесирликке тыошген орусла жаш наркотикле элтген керуяан бла Ата журтуна жол салды. Анда эрт кишиледен бириди да Ахмат ойнагъанды.

Ахматны къызы Залина атасына эсертме къанга салынган кюн былай эсгерге эди: «Театр аны иши угъай, саулай жашауу эди. Юйде да ол ролгъа хазырланууну къоймагъанды. Жаланда кесиникин угъай, бар ролыны да билгенди. Мен да бирде анга болушханма. Аны устазлыккы хунери болганды. Атам сабийлени да юйретгенди, Нальчикде бла Чегем шахарда къоркочла ачып», – деген эди.

Бачиланы Ахматны сахнада жашауу узун болмагъан эсе да, ол энци сезимлерин, оюмларын, сахна жорукъланы тап хайырлана билгенин бла унутулмас сыфатла къурагъанды. Ол, кертти да, ишин айыпсыз тамамлагъан актёр эди.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

Эсде тутуу

Сахнада унутулмазлыкъ сыфатла къурагъанды

КЪМР-ни халкъ артисти, КЪМР-ни маданиятыны сыйлы къулулкъусу Бачиланы Мухамбийни жашы Ахмат Къулийланы Къайсын атлы Малъкър къырал драма театры белгили актёрларындан бири эди. Быйыл ол тууганын 75 жыл, дуниясын алышханлы уа 25 жыл болады.

сынагъанды кесин. Фигейредону Къулийланы Борис кеси кечюрген, салган да этген «Тюлюк бла кюзюм» драмасында ол капитаны ойнагъанды. Маммеланы Ибрагимни «Соймеклини поэмасында» – тау бийни, Дельмарны «Там-благъа кюннге жол бер» деген драмасында – драманы баш жигити Барклейни...

Бачи уллу бушулу, къууанчы ролыны да бирча уста багмагъанына шагъатха Мольерни «Жалган доктор» комедиясын келтирирге боллукъду. Анда Ахмат баш жигит Сганарельни сыфатын ачыкълагъанды. Төрт сабийни атасы Сганарель кюнюн ойнап, ашап-ичип ашырады. Юйюро апчыды. Бир жол аны белгили доктор сунадыла. Андан ары Сганарель ашаууга ычкынады. Ол мында хыйлачыны сыфатын алай уста кёргозгенди.

Ахмат «Шамай къалада» обурну аламан ойнагъаны эсимдеди. Ол обур тиширину Ахмат болганын билген къыйын эди, алай тюрлендирген эди фахмулу артист сыфатын, ауазын да. Гримни уста хайырлана билу да анда энчи эди. Андан сора да, Токмаланы Жагъафарны «Ертен» комедиясында, Думбадзени «Акъ байракъларында», Маммеланы Ибрагимни «Нарт Ерозмегинде», Ваннусу «Хан ол ханды» деген спектакльлеринде да тюрлю-тюрлю сыфатла къурагъанды.

Кечин омыай, Ахмат Григорий Горинни «Герострат» трагедиясын ана тилде сёлешдиргенди. Анда режиссер Атмырзаланы Магоммет баш ролуну – Геростратны – Ахматха тийишли кёргенди.

Жылла, адамла, къадаарла

Патчахны арбачысы

атын да биресине алып келгенди. Элинде, Бызынгыда, бироз тургъандан сора, Хасаниягъа кечеди. Акъ-Сууну агъач миолкюнде къалауур болуп тургъанды. Бөрлюе Къабагъа тийресинде жерлене сакълагъанды. Мал тутханды.

барайым, эрттенликде къайтмасам, атанга айтырса, дейди. Сора манга жуукъ жокъ, кюн ортагъа дери турдум сакълап. Андан сора атам билдирме. Экинчи кун а келип, юйде болган чалчук харакетни торгга саладыла. Болган затлары асламысы миллет кийимле эдиле: кюмош къамала, тюрлю-тюрлю боюлу чепкенле, месле... Ала жети, сегиз чемоданга сыйынган эдиле. Атамы къарындын республикадан тышында да шуьбарлы кеп эдиле. Дагыстандан, Дюгерден, Чеченден да кел-

Къолайы аман тюйюл эди. Адамлагъа ёнкючге ахча берип да тургъанды. Бир жол къулулкъчуладан бири андан уллу ахча алады. Заманында къайтармай, кеп къыйнады. Жашарбек ахчаны къайтар деп, къаты болгандан сора, ол адам патчахны аскеринде къулулкъ этгенди, Совет властыга аман айтды деп, тутдурады. Ол 1937 жыл болады. Жашарбекни кесини юдегиси жокъ эди. Биресине къарындындан туугъан Ибрагим болганды. Къауум жыл мындан алда Ибрагимни юйюнде болуп, аны бла ушакъ этгенимде айтхан эди: «Кече ортасында ючуелен келедиле, орусча Жашарбек бла хапар айтдыла. Ол а манга бурулуп, мен бу адамла бла бир жумушха

лип, аны эрттегили шуькълары жокълап тургъандыла. Ала да аллай затла келтирге эдиле»

Холамхан улу уста тойчу болганды. Тепсел, аллына хазна кишини ётдормегенди. Тойгъа атсыз бармагъанды, аны бла жаны бир болганды. Аны бла байламлы эсде къалган бир ишин айттайым.

Бир жол Жашарбек аты бла элде келе болады. Ныгъышха жетгенде, ол тургъанладан бирелун: «Ат юсюнден атып, беркюмо урласан, айтхан ёчюню берирме», – дейди.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Сурат шагъатлыкъ этеди

Бызынгыгъа суу тартылгъанга

таматасы Холамханланы Сахаа уллу къыйын салганын да белгилерчады. Суу ызын къурулушуну баш инженери эмда проектни жарашдыргъан да Шахмыр-

Хоханаланы Асият.

заланы Саидни жашы Юрий болганды. Суу элге келгенден сора, элли тишируулары жашаулары да женгилик болганды. Бююнлюкде Бызынгыда хар юйде жылы эмда сууукъ суу чыгъады, газ, ток да бардыла. Ара орамгъа асфалтъ салынганды, юйени арбазларын да киминде питка, киминде асфалтъны кёрюрге боллукъду. Мектеп, сабий сад, тюрлю-тюрлю чепкенле, ашханала да ишлеп турадыла, туризм айныды. Эллилени жашаулары, къолайлары да кюнден-кюннге игилене, монглу бола баргъанын кёрюрге боллукъду.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Билим

«Намысха къатыгы элибизни ёсюп келген төлюсю»

Аналаны Ашуканы къызы Зухура Бызынгыны орта школунда башланган классланы устазы болуп ишлегени 48 жыл болады. Ол билим беруиню сыйлы ишчисиди, районну Билим беруи управленийсыны бла администрациясыны сыйлы къагъытларына бла ыспасларына да тийишли болганды. Аны къолунда окуп кетген сабийлени кёбюсю жашауда жерлерин тапхандыла. Сынамлы устаз бютюдю мени ушакъ нёгеримди.

- Аллап зат этип кёрмөгөнбиз. Тамата угъай демез, бизден аллай башламчылыккы чыкъса. Хар мектепни кесини улоу да барды. Узакъ болмаса да, къонш элле бла аллай амалны хайырлансакъ, иги болур. Аны кёрюрге керекди.

- **Зухура Ашукавна, бу жолну бошдан сайлагъан болмазсыз. Гитче сабийчикле бла ишлегени хычууунлугъу неведи?**

- Тюз айтасыз, устазлыккы къанымдады дерге боллукъма. Башланган класслада окутуу а бютюдю зауукълуду. Нек сегезиз, биринчи классха келген сабийле алыкъа аллай тазачыкъладыла, билим алырга сюйгенчикледиле, ары-бери алдаулары болмагъанлай. Айтханыгы алырга хазырчыкъла.

Педагогика училищени бошاپ, ишге алай келген эдим. Ол заманда алыкъа жаш устаз болуп, жорегим бу гитче балачыкълагъа байланып къалганды. Заман бир кесек озгъандан сора уа, КъМКЪУ-ну филология бёлюмюнде бошагъанма. Бюгон да жашауум эм маганалы кесеги сюйген ишим, окутхан сабийлеримдиле.

- **Алгъынны төлюле бла тенгешдиргенде, эндиги сабийледе къалай тюрленуле эсленедиле?**

- Билемисиз, алгын заманда устазны даражасы бийик эди. Биринчи устазымы бюгон да эм сыйлы адамларымдан бирине санайма. Аллах саулукъ берсин, бусагъатда Шалушка жашайды, алай аны сыфаты кез аллымда турады. Жазыколаны Элиасын къызы Екатерина устазлыккыны сайлауда да юлго болганды. Устазгъа аналарына хурмет этиу төре эди. Мени окутхан устазла, сёз ючюн, барысы да бийик даражалыла эм огуурлу адамла болгандыла. Аны бирин айттып, бирин къолаймайма.

Ахыр жылда уа, ким биледи, адамланы жашаууга бла билимге кёз къарамлары тюрленгенча кёрунеди. Сабийле алгынча тириле, ёчле туюлдоле окуууга. Эслери бу гаджетлеге кетип, башха затланы сансызракъ этдиле. Аталаны бла аналаны юслеринден айтханда да, бир кесек уллу кёлорекдиле ол жарсыугъа. Охо да, сау-саламат турун ансы, деп да айта болурла. Алай сабийни эси, акылы, дунягъа кёз къарамы къурулар заманында ол маганалы затлагъа эс бурмасала, ардан-артка къыйыныракъ болады жетиширге. Энди заманын излемлерине кёре хар не да тюрленеди, компьютер, телефон да жашаууга эркин киргендиле. Алары да болур бир игиликери. Алай окууу бла билим хар заманда да адамны биринчи саууту болганлай къалганын унутмагъа тийишиди.

Окуучуларымы, биринчиден, окуууну сюегге юйретме. Аны аламан, сейир бир дуняа болганын ачыкълап, балачыкъланы ол билими дуниясына элтеме. Аны сюйдюрюп, андан ары уа окууи билирге алай юйретме. Ким биледи, жылла бла къурулган методика сынамын болур, аны жетишимли болганын а окуучуларымы эсеплери кёргозтедиле. Мени насыплы этген, сабийлерим билим алыугъа, биринчиден, соймекликлериди, экинчиден а, салган умутларына итинуилериди.

- **Алгын узакъ таулу элдеде сабийле орусча билмей, ангыламай, программа бла къыйнала болур эдиле. Бусагъатда уа, жарсыугъа, ана тиллерин билмей, ол санда сизни элде да асламысында жаланда орусча сёлешип къалгандыла сабийле. Программаны беруиде энди чырмауугъу болмаз?**

- Билсегиз эди бу соруу бизге да нечик жарсыулу болганын. Айып этерча тауча билмей келедиле. Ангылагъан этселле да бир затла, жууап къайтарырча сёз байлыкълары уа жокътар.

Уста къоллула

Татыулу ашарыкъла хазырлайдыла

Къашхатауда мектепге миллет проектлеге кёре тынгылы ремонт этилгенли аны аш-суу эттен жеринде да уллу тюрленуле болгандыла. Гуппойланы Ариужан сабийлени татыулу ашлары бла сыйлап тургъанлы 26 жыл этюдо. Анга билеклик этген а Къойчуланы Фатимады. Ала хазырлагъан пловну бла хобустасы

Хоханаланы Асият.

болган береклени сабийле сюйюп ашайдыла. Хоханаланы Асият адырланы терк жыйып, столаны тазалап, сакълагъанла аууланырча этеди. Ол мында ишлегени 30 жылгъа жууукъ болады.

Суратланы МАМАЙЛАНЫ Алий алганды.

Солдан оннга: Гуппойланы Ариужан, Къойчуланы Фатима.

Ушакъны ТЕМУККУЛАНЫ Асият бардыргъанды.

Мурат Карданов сөлөшөдү.

27-28 июнда «Гладиатор» спорт комплекси, Занкишиланы Казбекни хурметине аталып, 18 жыллары толмаган дзюдочулары араларында бардырылган битеу Россей эришилени кезиунде аны кырагандан бири Черек району администрациясыны башчысы орунбасары Уяналаны Азретден хапар билгенбиз.

Эришилени экинчи кере бардырылды. Белгилесича, Занкишиланы Казбек Черек районну Огъары Жемтала элинде тууганды, саулай кырал да бек иги спортчуга санала эди, дегенди Азрет, турнир кимни аты бла бардырылганыны осондон айтат. - Ол Россейни дзюдодан жыйымдык командасыны кыуумунда он жылны ичинде эрише келгенди.

Эришилени турнирге кырагыра келгенлени алларында сөлөшгөнлө КъМР-ни Парламентини Председателини орунбасары, грек-рим тутушудан Олимпиада оюнланы чемпиону Мурат Карданов, Черек муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы Кылбайланы Алан, Россейни

тамамланганды. Спортну буюрлюсю бла кюреширге онгла Огъары Жемталада, Яныкойда, Нальчикке да бардыла, бир кесекден Хасаниада да болукдула. Дзюдону регионда айныгынын былай турнирле бир нечча болганларын да билгиледи. Бабаланы Къуанчыны, Боташланы Хасанны хурметлерине аталган турнирлени энди кепле биледиле. Занкишиланы Казбекни хурметине аталган турнир да алача белгиле болуруна ышанабыз. Спортчула ауурлукларына кере юч татамиде жыгышып башлагандыла. Турнирни ачылыууна юкюнн ортасында, битеу кыонакыла келгенден сора болганды.

Спортчулары, турнирге кырагыра келгенлени алларында сөлөшгөнлө КъМР-ни Парламентини Председателини орунбасары, грек-рим тутушудан Олимпиада оюнланы чемпиону Мурат Карданов, Черек муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы Кылбайланы Алан, Россейни

Хурметлеу

Ахшыны аты — ёмюрлюк

ич ишлерини КъМР-де министрствосуну башчысыны орунбасарыны кыулугун толтурган Геграланы Марат, Занкишиланы Казбекни окъутхан устас, класс башчысы Тетууаны Борис, «Бирлики» биригиуно таматасы Сумайланы Ахмат, бу эришилеге келгенлеге жюрек ыразылыкларын билдирип, жаш адамларыбыз Казбекча

ауурлукыга дери), Амирлан Унежев (КъМР, 50 кг ауурлукыга дери), Илез Газдиев (Ингуш Республика, 55 кг ауурлукыга дери), Хусейн Гамзатов (Чечен Республика, 60 кг ауурлукыга дери), Кантемир Хуранов (КъМР, 66 кг ауурлукыга дери), Давид Бизиков (Шимал Осетия-Алания Республика, 73 кг ауурлукыга дери), Ма-

Занкишиланы Казбекни жашы Мухаммат атасыны тренери Данил Волович бла бирге.

тынгылы спортчула болуруларынойгенлени чертдиле. Геграланы Марат а Занкишиланы улуу тренери Данил Воловичге сауыга бергенди.

Эришилени эки юкюнн ичинде баргандыла. Кеси ауурлукларында алчы жерлеге бу спортчула чыккандыла: Идар Хачидогов (КъМР, 46 кг

гомед Каралиев (Дагыстан Республика, 81 кг ауурлукыга дери), Артур Техов (Шимал Осетия-Алания Республика, 90 кг ауурлукыга дери), Дмитрий Соломыкин (Санкт-Петербург шахар, 90 кг аслам ауурлукыда).

Суратланы МАМАЙЛАНЫ Алий алганды.

Ыспаслау

Жаш тёлуюн байрамын белгилеген кюн РФ-ни сыйлы тренери Чапаланы Алик эркин тутушууга юйретген жашлагы жарау этиулерин бир кесекге кырагыра тоюшду. Ала эркин тутушууга юйренген Балкарская орамда орналган спортзалдан чыгып, аны артындагы футбол майданга чыкканды. Ол кюн аланы жаш тёлуюн кюннө бла алгышларга кеп адам келген эди. КъМР-ни спорт министрини орунбасары Заур Хежев жаш спортчулары алдында сөлөшгөнди:

- Биз барыбыз да тынгылы

Тириликлерине — махтау эм сауыгала

жаш тёлуюн ёсюп келгенине кыуанабыз. Хар зат сизни кыолугуздады, кырал не жаны бла да сизге болушханда, сиз да хайт дерге керексиз. Спортну буюрлюсюнде жетишилми болуру ючюн, кёл салып кюреширге да. Окъуугузда, спортта да алай бла жетишилми болалыксыз. Бу жарык байрам бла алгышлайма.

Ызы бла республиканы Парламентинде жамауат советни келечиси Газайланы Масхут да алгышладды жаш спортчулары. ЛДПР партиядан депутат Александр Гедугошев жаш гёвөфлеге футбол ойнарга топ, башха сауыгала да бердиле.

Байрам кюн жаш тёлуюн былай кыуандырганлагы ыспас сөзлерин спорт хазырлануу араны директоруну кыулугун болжаллы халда

толтурган Ксаналаны Алим, аны болушлукчусу Иттииланы Малик да айтдыла.

Жаш спортчула, келгенле бла суратха тошгенлей, алайда окюна футбол ойнап башладыла.

Суратда (башында): Заур Хежев бла Ксаналаны Алим. Суратланы МАМАЙЛАНЫ Алий алганды.

Спорт

Хунерлик эмда талпыныу

Футболдан А.Апшевни атын жюрютген спорт школда «Киндер лига — 2026» деген аты бла зауукчу байрам — сабий-жаш тёлуюн чемпионат кыралганды. Анга республикабызны элдеринден бла шахарларындан жаш футболчулардан кыралган кыуумла кыатышхандыла, матчлада ала хорламга итинулюклерин жараулада алган усталыкларында да ачыккылауула.

Сейир матчла кёргозуп, 2012-2013 жыллада тууганланы араларында

оюнлада биринчи жерге А.Апшев атлы школну келечилери чыккандыла, аланы санындан эм иги кыоруулаучуга Асанланы Тамерлан, эм иги жарым кыоруулаучуга уа Алихан Хашев саналгандыла. 2013-2014 жыллада тууганланы араларында школну келечилери хорлагандыла. Республиканы Спорт министрствосунда белгилегенлеринча, спортчулары жаш тёлуюрлени былай ахшы ойнаганлары футболда алда кеп жетишилме болуруна ышандырады.

Сынам алгандыла

Нальчикни Сабий стадионунда «Спорт наркотиккеге кыажанды» деген чакырыуу бла 2016 жылда тууган спортчулары араларында республикалы эришуу бардырылганды.

Жаш футболчулары оюналарына кырагыра аслам адам жыйылганды, ала уа, керти да, ахшы матчла

кёргозтгендиле. Кыаты корешледе биринчи жерге А.Апшевни атын жюрютген школну кыууму чыкканды, «Шалушка» экинчи жерде орналганды, ючюнчюну уа Нальчикни «Лидери» бла Кенжени «Локомотиви» юлешгендиле.

Биринчиликни ычындырмаганды

Мытищи шахар округда самбодон 16 жыллары толмаган гёвөфлени араларында оюнчюну Жай спартакиада кыралганды, анга кыралны 51 региондандырган спортчу кыатышхандыла.

Эришилени эселлерине

кере, 64 килограммга дери алтын майданы республикабыздан Къудайланы Беслан алганды. Ол битеу да беш сөрмеш бардырганды, аладан ючюсюн болжалдан алга хорлам бла бошаганды.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

УФСБ

Жалгъан шартла ючюн — жазагы

Экономикада аманлыкыла кыажуу излеу-тинтиу жумушла бардыргъан кезиуде Россейни ФСБ-сыны КъМР-де Управлениасыны кыулукчулары полициячыла бла бирге Элбрус районда почтаны бёлумлеринден бирини башчысыны бузуклугун тохтаткандыла.

УФСБ-ны пресс-службасындан бизге билдиргенлеринча, ишекли организацияны бил-

дириуле этген системагына жалгъан шартла кийргенди.

Россейни СК-сыны республикада следствие управлениасы РФ-ни УК-сыны 274.1-чи статьясыны 4-чю кесегине бузуклукыла этилгенлери бла байламлы терслеу материалла ачкандыла. Законлада жазылганыча, былай аманлык этгенни эркинлиги 8 жылгъа дери сыйырылгъа болукду.

Право

Хыйлалыклары — башларына жау

Россейни МВД-сыны Прохладныйде муниципалитетле аралы бёлуюндо полициячылары хыйлалык хазырланганы бла байламлы уголовный ишни тинтедиле.

КъМР-де МВД-ны пресс-службасындан бизге билдиргенлери, Алтуддан тиширууга ол танымгаган инсанла сөлөшгөндиле. Аладан бири, право низамны саклауучу органланы, башчысы уа Росфинмониторинг кыулукчулары болганларын айтхан-

дыла. Ала тишируу битеу ахчасын эсепге салыргыра керекди деген сылтауу айттып, кыолунда болганны жыаргъа буйрук бергендиле. Алай бла тишируу, аланы айтханларын этип, хыйлачылагы 4 миллион сомун ётдюрюрге хазыр этгенди.

Ахчасын да алып, Пятигорскга бара, жолда тишируу, ишекли болуп, полициячылагы тобегенлей, ишни болуун айтканды. Право низамны саклауучула ишеклиле

бла ушакыны тохтатыргыра кереклисин анылаткандыла. Алай бла тишируу телефонун ёчюлтюп, хыйлачылары ишлерине полициягы тарыкканды.

РФ-ни УК-сыны 30-чу статьясыны 3-чю кесегине, 159-чу статьясыны 4-чю кесегине бузуклукыла этилгенлери бла байламлы уголовный иш ачылганды.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлаганды.

Нием тазалыкны кёргозте

Бу кюнде КъМР-ни Маданият фондунда, «Вече» орус жамауат организация кыурап, Славян миллетлени биригиуно кюнн кенг белгилегендиле. Башламчылыкыга Къабарты-Малкъарда жашагъан белорусланы бла украинлыланы миллет маданият аралары да кыатышхандыла.

Байрамга чакырылганлары араларында уа республиканы власть органдарыны, жамауат организацияларыны, дин идараланы келечилери да бар эдиле.

Юч халкыны да маданият аралары байрамга болмаган алапат хазырланган эдиле. Миллет аш-сууларын, тарых хазналарын, ол санда киталаны да, ала уллу ёхтемлик бла кёргозтгендиле.

Келген кыонакылагы Маданият фондуну таматасы Люаза Макоева жарык тобегенди.

- Бизни арада 14 миллет маданият ара бардыла. Биююн славян халкыны энци алгышларга аланы келечилери да келгендиле. Ол а бизни Россей биригиуноуу бла кючлю болганыны юлгосюдо, - деп чертгенди ол.

Ызы бла уа сёз орус маданияты бла тарыхны «Вече» организациясыны таматасы Роман Литвинова берилген эди. Бек биринчиден, Роман Анатолеви бу байрамны сыйын кёрюп келген хар инсанга да ырызлыктын билдиргенди.

- Бу байрамны биз башха жерде да ётдюраллык эдик. Алай, мында кеп миллетлени

келчилери жыйлыууларын эсге ала, жарык тобешуубуз мында бардырыла тозге санагъанбыз. Россейни халкылары биригини жылы ол жоланда омак сёзле болмаганын биз былай кыарында тобешуулени юслери бла ачыккыларга борчулбуз. Бир бирибиз бла ушак бардыра, сөлөше билгире керекбиз. Биююнде кыралыбызда кыйын кезиуде. Аны себепли ниетибизни тазалыгын иштерибиз бла ачыккыласак игиди. Шёндө бизни сыймеген тыш кыралла славян халкылары араларын буарга кюрегенлерин кёрбиз. Аны себепли бирик биююнде бизге бек керекди, - деп белгилегенди ол.

Андан сора кыонакылагы концерт программа кёргозтгендиле. КъМР-ни халк артисти Игорь Растерев, Евгений Енин эм башха фольклор жырла, классика чыгармала бла да жыйылганлары кёллерин кёртгендиле.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат. Сурат авторнуду.

Ярмарка

Иш излегенлеге талпыкыгы

Нальчикни Солу паркында «Россейде иш. Онганы кезиу» деген битеуроссей ярмарканы федерал кезиуу бардырылганды. Анга иш излегенле, иш бла жалчыханла, уллу эм орта бизнесни, корпорацияланы да келечилери кыатышхандыла.

Ярмарканы ачылыууна РФ-ни Президентини СКФО-да толу эркинлик келечисини аппаратыны департаментини баш кенгешчиси Анна Кибизова, КъМР-ни урунуу эмда социал кыоруулау министр Тогуззаланы Тахир, Къабарты-Малкъарны Урунуу эм социал кыоруулау министрствосуну Иш бла жалчытуучу арасыны башчысы Татьяна Канунникова, «Ата журтну кыоруулауучула» Къырал фонду регион бёлуюндо келечилери кыатышхандыла.

Тереде бола келгенича, регионда былай талай майдан ачылгандыла, алада жоуден аслам жерде кыаллай усталыкылагы ишчиле излегенленин кёргозтгендиле. Тогуззаланы Тахир айтханга кере, бу ярмарка шёндө республикада 7000-ден артык бош ишчи жер болганын кёргозтеди. Иш излеген адам иш бла жалчытуучу араны специалистеринден болушлук сурай келсе, ала анга жаны усталыкылагы юйренгире эмда билимин ёсдюрюрге болушлукдула.

- 2025 жылны алсак, 120-дан аслам адамны жангыдан окутуп, усталыгын ёсдюргөнбиз. Былтыр федерал кезиуно эселлерине кере 74 адамга иш табарга болушканбыз. Былтыр иш бла жалчыталык организациялары саны 24-ге жеткен эди, былай а ала 31 болгандыла. Ишчилени саны, алгын жылла бла тентештиргенде, иги да тошгенди. Озгъан жылда бизде 3800-ден артык ишсиз эсепте турган эсе, былай аланы саны 2000-нге дери азайганды. Жылдан-жыгъа бош ишчи жерлени санына кыошула барады, ол тизме кенгере барыр деп ышанабыз, - дегенди министр.

Тобешуге келгенле бош ишчи жерлени, алада излемлени юслеринден толу хапар алгандыла, урунуу болуулары, иш хакыны, социал онганы юслеринден билгендиле, профессионал эмда кыошак

профессионал билим алыуу программалары бла шагъарей болгандыла. «Ата журтну кыоруулауучула» регион бёлуюндо келечилери энци аскер операциягы кыатышхандыла эмда аланы юйдегилерини адамларыны сорууларына жууапла бергендиле. Иш бла жалчытуучу республикалы араны специалистерди келерини ишлерин ачаргы сойген инсанлагы аны кыалай этрге болулугун анылаткандыла. Кыайсы усталыкылагы сайларга билмей, ишекли болгандыла да болушхандыла.

Къабарты-Малкъарны Урунуу эм социал кыоруулау министрствосуну Иш бла жалчытуучу арасыны башчысы Татьяна Канунникова билдиргенге кере, ярмарканы ётдюрюге «Ата журтну кыоруулауучулары» регион бёлуюндо себепли этгенди. «Кыралыбызны Президентини буйругууу бла ярмарка 2023 жылдан бери бардырылды, былтыр а ол «Кадры» деген миллет проектте киргенди. Бу аны федерал кезиуноу. Биююн бу майданда 31 организация 800-ден артык бош ишчи жер кёргозтедиле. Биз бек ышанабыз ишлерин излегенлени сейрсиндирид деп», - дегенди ол.

Дагыда Къабарты-Малкъарны Урунуу эм социал кыоруулау министрствосуну федерал телеуени кыурау, иш бла жалчытуу эмда урунуу миграция жаны бла бёлуюндо таматасы Оракъланы Алим, былай ярмаркала кеплеге иш табарга болушханларын айттып, аланы жокялай турурга чакырганды. «Энци аскер операциягы кыатышхандыла да бизде энци ишчи жерле бардыла. Алагы иш табарга себеплик этер ючюн, иш бла жалчытанла битеу бирге 51 урунуу жер бериге хазырдыла», - деп билдиргенди ол.

Алай бла ярмаркада «Баксан-Автозачасть», «Зелёная компания», «Стадион Спартак», «Нальчикский молочный комбинат», «Союз-Авто»,

«Перевозчик», «Рассвет», «Кабардино-Балкария» ГТРК, «Газпромгазораспределение Нальчик», «Нальчикде бийик вольту аппаратураны жарадыргъан завод», «Нальчикке тепловые сети» эм талай башха предпритияла ишчи жерлерин кёргозтгендиле. Сёз ючюн, В.М. Кокков атлы Къабарты-Малкъар кырал аграр университетде ветеринар врачлагы, водителге, кыруулуучулагы, электриклеге эм кеп башха усталыкылагы кере ишчи жерле табыллыкдыла.

Андан тышында, устазла, кыруулуучула, аш этиучоле, паркны айтбаландыруу жаны бла ишлерин инсанла, сатыучула, водителге, тигиучоле, инфекционистле, орта медицина ишчиле, сюд-приставла, дознавательле, полициячыла, электрикле, микробиолог, лексарыла, тракторчула, сварщикле эм башха усталыклары болганла изленедиле.

Араны пресс-службасыны келечиси Мадина Токмакова айтханга кере, «Россейде иш» кадрла арасында предприниматель тишируулары кыатышталыла бла «тёгерек стол» бардырылганды. Анда ала келерини ишлерин кыалай кыраганларыны осондон айткандыла, иш излеген эмда келерини ишлерин ачарга сойген инсанлагы келерин билген хайыры амалга юйретгендиле.

Ол кюн башха регионлары предпритияларыны бла организацияларыны келечилери бла онлайн халда ушак да бардырылганды. Тередеча, Къабарты-Малкъарны гуманитар-техника колледжинде «Усталыкылары фестивалы» бла торлю-торлю мастер-классла да ётгендиле. Иш бла жалчытуучу араны битеу бёлумлеринде иш беричюле, билим беруу учреждениланы келечилери, жер-жерли администрацияны кыулукчулары бла келгенлеге иш табарга болушлук кыралганды.

Эсге салсак, бийик бош ишчи жерлени ярмаркасы торлючю кере бардырылды. Ол кадрла бла байламлы политика магъаналы кесегиди.

ЛАЙПАЛЛАНЫ Мадина.

Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан
РЕДКОЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш ред. орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат (баш ред. орунбасары),
КЕТЕНЧИЛАНЫ Зульфия (жууашлы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакнат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:
Редактору приёмный — 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары — 42-38-21, 40-04-82, жууашлы секретарь — 40-28-97, секретариат — 40-93-62, корректора, специалесте — 42-63-52.
РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛУМЛЕРИ:
Политика эм право — 42-24-02, экономика — 42-66-73, культура — 42-66-76, социал ишле — 42-75-82, курортла, туризм эм спорт — 40-39-93, окъучула бла байламлы кырау эм жазылуу — 42-37-94, сурат алыуучу — 40-59-18, энци корреспондент — 42-68-72, оперторла — 42-66-85.

Редакция авторла бла кыагыт жюрютмейди. Кыол жазмалагы рецензия этилмейди эм ала артка кыайтарылмайды. Газетде басмаланган материалда айтылган оюмла редакцияны оюму бла келишимге болукдула. Алада айтылган хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы осонден законуна тийишлиликте материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.
Газет Связны, информация технологиялары эмда асламы коммуникациялары ишлери жаны бла федерал назор службаны (Роскомнадзорну) Къабарты-Малкъарда управлениасында 2016 жылда 19 декабрде регистрация этилгенди.
Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс — П 5893
Газет ыйкыгыта юч кере чыгады — геурге, орта, шабат кюнде. Багысы 13 сомду.

Газетни басмагы «КъМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.
Газет «Известельство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а
Газетлени илерине тандыруу ючюн КъМР-ни почта связны федерал Управлениасы жууаплыды. Телефон: 76-01-21
Тиражы 1560 экз. Заказ № 1344

Номерге графикте кере 19.00 сагыатда кыол салынады. 20.00 сагыатда кыол салынганды
ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГАНЛА:
Таппасхалланы Аминат — дешурный редактор; Ахматланы Люаза (1-чи бет), Бийчекчуланы Жаннета (2-чи бет), Геяланы Валентина (3-чю бет), Баллаланы Феруза (4-чю бет) — корректорла.

РЕДАКЦИЯНЫ АДРЕСИ:
360000, Нальчик шахар, Ленин аты проспекте, 5.
Электрон почта: elbor_50@mail.ru